

УДК 37.013.42

ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ УЧНІВ

Костіна В.В., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У статті проаналізовано результати експериментального дослідження з впровадження науково-методичного забезпечення системи професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до профілактики дезадаптації учнів у різних соціальних інституціях (когнітивний складник підготовки), охарактеризовано суть і особливості змісту їхньої професійної підготовки до даного виду професійної діяльності, визначено його вплив на показники особистісно-професійного потенціалу майбутніх фахівців, а також наведено результати математичної статистики, що дозволяють підтвердити його ефективність.

Ключові слова: фахівець соціальної галузі, профілактика дезадаптації учнів, когнітивна готовність, особистісно-професійний потенціал.

В статье проанализированы результаты экспериментального исследования по внедрению научно-методического обеспечения системы профессиональной подготовки будущих социальных педагогов и социальных работников к профилактике дезадаптации учащихся в различных социальных институциях (когнитивная составляющая подготовки), охарактеризованы сущность и особенности содержания их профессиональной подготовки к данному виду профессиональной деятельности, определено его влияние на показатели личностно-профессионального потенциала будущих специалистов, а также приведены результаты математической статистики, позволяющие подтвердить его эффективность.

Ключевые слова: специалист социальной сферы, профилактика дезадаптации учащихся, когнитивная готовность, личностно-профессиональный потенциал.

Kostina V.V. THEORETICAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF THE SOCIAL SPHERE TO THE PREVENTION OF MALADJUSTMENT OF PUPILS

An important element of the professional training of future social specialists (social pedagogues and social workers) who will be able to prevent the emergence of a wide range of abnormalities in the behavior of children and young people is to increase their cognitive readiness for an appropriate type of activity that requires updating the content of their professional education.

For this purpose, the experimental group E1 tested the effectiveness of the developed scientific and methodological support, the main elements of which were: general training for the prevention of maladjustment of pupils (supplementing the professional disciplines of training future social pedagogues and social workers); special training of future specialists of the social sphere to work on the prevention of maladjustment in various social institutions (introduction of special courses

“Guardianship and Care”, “Designing the social and educational environment for children and youth civic organizations”, “Ethnopedagogy”, “Social work for the formation of a healthy lifestyle”, “Organization of work of social pedagogue with gifted schoolchildren”).

Observed is the continuity and close connection of the material during the mastering of the aforementioned courses of general professional training, which creates conditions for the development of the general theoretical competence of future specialists in the social sphere and the foundation for the formation of the special professional knowledge, skills necessary for the solution of complex professional tasks in the area of prevention of maladjustment of pupils. The emphasis of the future specialists of the social sphere on the essence and peculiarities of the professional activity of a specialist in the social sphere, which carries out the prevention of maladjustment of pupils during the acquisition of professional disciplines “Social pedagogy”, “Theoretical and methodological foundations of social and pedagogical activity”, “Management of social and pedagogical work”, “Social designing”, which gave the opportunity to form a professional interest and the need for professionalism in this direction, as well as lay the foundation for the development of their professional and theoretical competence in the indicated direction.

Key words: specialist of the social sphere, prevention of maladjustment of pupils, cognitive readiness, personal professional potential.

Постановка проблеми. У зв'язку зі змінами, що відбулися у сфері освіти України, процес підготовки фахівців у сучасних умовах також потребує оновлення. Суспільне замовлення на активну, творчу висококвалі-

фіковану особистість зумовлює необхідність у забезпеченні таких умов підготовки, які сприяють більш повному розкриттю індивідуальних здібностей та можливостей студентів, а також розвитку високого рівня

їхньої професійної компетентності. Тому в системі професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі (соціальних педагогів і соціальних працівників), які зможуть забезпечити запобігання появи різноманітних відхилень у поведінці дітей та молоді шляхом створення виховуючого середовища для їхньої успішної соціалізації, потрібно підвищення рівня їхньої когнітивної готовності до відповідного виду діяльності, що вимагає своєю чергою системного впливу на відбір змісту їхньої професійної освіти.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень з проблеми підготовки майбутніх фахівців до соціальної та соціально-педагогічної роботи з дезадаптованими учнями показав, що вивчено: теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників (О. Безпалько, І. Богданова, О. Гуренко, І. Зверєва, А. Капська, О. Карпенко, Г. Лактіонова, Л. Міщик, В. Поліщук та інші); теоретико-методичні основи загальної та спеціальної професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до зазначеного виду діяльності (С. Архипова, М. Лукашевич, М. Малькова, І. Фірсова, З. Фалинська та інші). Питання підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до профілактичної роботи з учнями з девіантною поведінкою розглянуто у працях С. Архипової, І. Козубовської, Г. Майбороди, Р. Новгородського, В. Поліщук та інших. Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики дезадаптації учнів з особливими потребами стала предметом наукових пошуків Т. Мальцевої, С. Нетьосова, О. Рассказової, П. Складар, В. Тесленко та інших. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до превентивної діяльності у закладах освіти та виховання досліджувалася О. Наконечною, Н. Синюк, М. Трухан, О. Чернишенко та іншими. Однак, попри велику різноманітність дослідницьких робіт, проблема оновлення змісту професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до профілактики дезадаптації учнів є недостатньо розробленою, оскільки відсутні теоретико-методологічні та технологічні основи підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до відповідного виду професійної діяльності, які б повною мірою забезпечували когнітивний складник професійного становлення та самовдосконалення майбутніх фахівців у зазначеному напрямі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – доповнення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з

профілактики дезадаптації учнів та дослідження його впливу на формування їхньої когнітивної готовності. Завданнями статті є: визначення впливу оновленого змісту професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до роботи з профілактики дезадаптації учнів у різних соціальних інституціях на показники їхнього особистісно-професійного потенціалу та статистична перевірка результатів експерименту.

Результати теоретичного аналізу. Важливим складником професійного становлення майбутніх фахівців соціальної сфери є забезпечення їхньої загальної теоретичної професійної підготовки, що узгоджено з моделлю відповідної системи їхньої професійної підготовки до профілактики дезадаптації учнів. З цією метою в експериментальній групі Е1 здійснювалася перевірка ефективності розробленого методичного забезпечення, основними елементами якого були: загально-фахова підготовка до профілактики дезадаптації учнів (доповнення фахових дисциплін підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників); спеціальна підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до роботи з профілактики дезадаптації у різних соціальних інституціях (впровадження спецкурсів «Опіка та піклування», «Проектування соціально-виховуючого середовища дитячих та молодіжних громадських організацій», «Етнопедагогіка», «Соціальна робота з формування здорового способу життя», «Організація роботи соціального педагога з обдарованими школярами»). Елементи доповнення фахових дисциплін і спецкурсів стосовно професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів наведено у таблиці 1. Як показує аналіз таблиці 1, прослідковується наступність і тісний зв'язок матеріалу під час опанування студентами вищезазначених курсів загально-професійної підготовки, що створює умови для розвитку загально-теоретичної компетентності майбутніх фахівців соціальної галузі та фундамент для формування спеціально-професійних знань, умінь і навичок, необхідних для розв'язання складних професійних завдань у напрямі профілактики дезадаптації учнів. Розглянемо ці можливості більш докладно.

Так, акцентування уваги майбутніх фахівців соціальної галузі на суті та особливостях професійної діяльності фахівця соціальної сфери, що здійснює профілактику дезадаптації учнів, здійснювали під час опанування таких фахових дисциплін, як «Соціальна педагогіка», «Теоретико-методологічні основи соціально-педагогічної діяльності»,

«Менеджмент соціально-педагогічної роботи», «Соціальне проектування», що дало можливість сформулювати професійний інтерес та потребу у професіоналізації у зазначеному напрямі, а також закласти основу для розвитку їхньої загально-професійної теоретичної компетентності у зазначеному напрямі.

Збагачення змісту дисциплін «Технологія соціально-педагогічної роботи», «Технології соціальної роботи за кордоном», «Соціальна робота з формування та зміцнення здоров'я» специфічними методиками та технологіями роботи фахівців соціальної сфери з профілактики дезадаптації учнів, а також розробка та впровадження таких авторських спецкурсів, як «Опікунство та піклування», «Проектування соціально-виховуючого середовища дитячих та молодіжних громадських організацій», «Організація роботи соціального педагога з обдарованими школярами», дозволило підвищити якість спеціально-професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до профілактичної діяльності з учнями у різних соціальних інституціях.

Особливе місце у збагаченні змісту професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до відповідного виду діяльності мав авторський спецкурс «Етнопедагогіка», який забезпечував можливість розвитку у майбутніх фахівців соціальної галузі підґрунтя для формування в учнів національного світогляду, самоповаги та самопізнання з використанням рідної мови та народної мудрості, виховання учнів специфічними засобами, що забезпечує зв'язок між поколіннями, врахування ментальних особливостей мікросоціуму, що оточує дитину та допомагає створенню соціально-виховного підтримуючого простору. Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що до етнопедагогічних засобів, які відіграють важливу роль у соціальному вихованні дітей та молоді, належать такі: масові свята народного календаря, фольклор, ляльковий народний театр, народні ремесла тощо.

Застосування засобів фольклору (народних казок, байок, прислів'їв, загадок та приказок) у вихованні моральних норм та поведінки учнів, на нашу думку, дозволяє фахівцям соціальної сфери, що працюють у спеціалізованих закладах для дітей (притулках, центрах соціально-психологічної реабілітації, соціальних службах тощо) здійснювати профілактику дезадаптації учнів серед вразливих категорій у цікавій формі ігрових театралізованих інтерактивних заходів з використанням потенціалу етнокультурних традицій та забезпечує появу

інтересу до активної взаємодії з вихователем [3; 4; 5; 6; 10].

Використання етнопедагогічного лялькового театру у соціальному вихованні учнів початкової школи в умовах різних соціальних інституцій є дієвим засобом профілактики їхньої дезадаптації та проявів девіантної поведінки. Під час занять майбутні фахівці соціальної сфери навчалися виготовляти ляльок та необхідні декорації для створення виховних профілактичних заходів, а також використовувати у роботі з учнями чотири види лялькового театру: настільний (частіше використовують для роботи з дошкільниками та молодшими школярами); пальчиковий (найбільш легкий варіант для спільної роботи з дітьми різного віку); театр бі-ба-бо, або Петрушки (лялька дозволяє здійснювати тактильний контакт з персонажем, що підвищує емоційний ефект впливу); театр маріонеток (для роботи з підлітками та старшокласниками). Використання під час роботи етнокультурних традицій у виготовленні ляльок для театрального дійства, а також сюжетів народного фольклору під час підбору змісту театралізацій дозволяє майбутнім соціальним педагогам та соціальним працівникам створити етнокультурне виховне середовище, що сприяє гармонізації стосунків у дитячому колективі, розкриттю природних можливостей і творчого потенціалу учнів.

З техніками виготовлення оберегових ляльок майбутні соціальні педагоги та соціальні працівники знайомилися на практичних заняттях з дисципліни «Етнопедагогіка», а методики підготовки та проведення виховних заходів з використанням лялькового театру опановували під час засвоєння спецкурсів «Опіка та піклування», «Проектування виховуючого середовища дитячих та молодіжних громадських організацій», що дозволило сформулювати мотиваційний та когнітивний компоненти готовності майбутніх фахівців до здійснення діяльності з використанням засобів етнокультурних традицій у профілактиці дезадаптації учнів. Під час виробничої практики у загальноосвітніх закладах та соціальних службах на четвертому та п'ятому курсах майбутні соціальні педагоги та соціальні працівники мали можливість перевірити власну когнітивну готовність до виконання вищезазначеного виду професійної діяльності з використанням етнокультурних засобів у процесі профілактики дезадаптації учнів у різних соціокультурних осередках.

Формування здорового способу життя учнів є одним із пріоритетних завдань не тільки соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів, а й соціальних пра-

Таблиця 1

Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів

№ з/п	Назва навчальної дисципліни	Доповнення
1	2	3
1.	Соціальна педагогіка	Формування розуміння майбутніми фахівцями необхідності роботи з розвитку відповідального батьківства та батьківської позиції, а також освоєння методів підвищення виховного потенціалу сім'ї та найближчого соціального оточення учнів як умов профілактики їхньої дезадаптації. Опанування теорією та практикою профілактичної роботи з учнями, схильними до девіантної поведінки, з метою недопущення їхньої дезадаптації.
2.	Теоретико-методологічні основи соціально-педагогічної діяльності	Усвідомлення ролі різних соціальних інституцій у соціальній роботі з профілактики дезадаптації учнів: 1) ради з профілактики правопорушень у профілактичній роботі закладів освіти та виховання; 2) центру виховної роботи в мікрорайоні; 3) соціально-виховної роботи на приході; 4) парків культури та відпочинку; 5) клубів як осередків соціально-педагогічної профілактики та реабілітації підлітків, схильних до девіантної поведінки.
3.	Опікунство та піклування	Усвідомлення значення та ознайомлення зі структурою системи служб соціальної роботи у вирішенні проблем опікунства та піклування стосовно учнів. Вивчення особливостей та проблем категорій осіб, які потребують опікунства та піклування. Ознайомлення з традиціями опікунства та піклування в умовах різних етнічних культур та з сучасними моделями надання соціальних послуг у зазначеному напрямі за кордоном (фостерінг, заступництво тощо).
4.	Соціальне проектування	Оволодіння системою знань та вмінь про соціально-педагогічне проектування, як основу професійної діяльності фахівця соціальної сфери з метою створення ним та реалізації профілактичних проектів в учнівському середовищі як умов підвищення якості надання соціальних послуг.
5.	Менеджмент соціально-педагогічної роботи	Ознайомлення студентів з роллю соціального педагога та соціального працівника у гармонізації міжособистісних взаємодій у соціальних інституціях. Самоменеджмент у роботі соціального педагога та соціального працівника. Засвоєння майбутніми фахівцями соціальної галузі специфіки управлінської діяльності в різних соціальних інституціях: соціального педагога ЗНЗ (інтернату, притулку тощо); соціального педагога та соціального працівника соціальної служби; соціального педагога районного відділу освіти тощо.
6.	Етнопедагогіка	Засвоєння студентами народних поглядів на мету, зміст, методи, засоби, форми виховання дітей та молоді як основи для здійснення профілактики їхньої дезадаптації у різних середовищах; формування уявлень про реальні можливості вирішення проблем соціалізації учнів, схильних до дезадаптації, на основі творчого застосування етнопедагогічних традицій; опанування технологіями використання потенціалу етнокультурних традицій в роботі соціального педагога школи та соціального працівника у різних соціальних інституціях, що здійснюють профілактику дезадаптації учнів.
7.	Технологія соціально-педагогічної роботи	Формування у студентів знань щодо соціально-педагогічних технологій як основи професійної діяльності з профілактики дезадаптації учнів; формування вмінь аналізувати та розробляти технології соціально-педагогічної роботи з профілактики дезадаптації учнів у різних соціокультурних осередках; набуття досвіду умінь застосування окремих методів та засобів соціально-педагогічної діяльності з профілактики дезадаптації учнів, а також наукової організації навчальної діяльності у зазначеному напрямі як підґрунтя оволодіння професійною діяльністю.
8.	Технологія соціальної роботи в зарубіжних країнах	Ознайомлення майбутніх фахівців соціальної галузі з суттю та особливостями технологій соціальної роботи у різних сферах на прикладі закордонного досвіду надання соціальної допомоги. Опанування методичних прийомів та засобів, що використовують під час використання загальних та окремих технологій соціальної роботи за кордоном.

Продовження таблиці 1

1	2	3
9.	Проектування соціально-виховуючого середовища	Ознайомлення із сутністю та особливостями проектування соціально-виховуючого середовища в умовах дитячих та молодіжних громадських організацій; опанування вміння аналізувати умови соціально-виховного середовища, що оточує учнів, коректно планувати та здійснювати їх покращення з метою профілактики дезадаптації учнів; засвоєння методики проведення експертизи спроектованого виховного середовища; формування вмінь проектувати засоби, що дозволяють управляти процесом соціального виховання особистості.
10.	Соціальна робота в Україні	Ознайомлення із суттю профілактичної соціальної роботи в Україні з представниками різних вікових категорій та проблемних груп. Визначення ролі та специфіки роботи ЦСССДМ з профілактики дезадаптації учнів.
11.	Соціальна робота з формування здорового способу життя	Ознайомлення майбутніх фахівців соціальної галузі з теорією та практикою здійснення соціальної роботи, спрямованої на збереження та зміцнення здоров'я учнів, формування у них потреби та звички до ведення здорового способу життя як основної умови профілактики їхньої дезадаптації. Освоєння студентами практик, спрямованих на зниження напруги в учнівському середовищі, налагодження довірливих стосунків та неконфліктної взаємодії, профілактику ризикованої поведінки тощо.
12.	Організація роботи соціального педагога з обдарованими школярами	Розкриття концептуальних основ у роботі соціального педагога з обдарованими школярами; ознайомлення з труднощами та проблемами соціалізації обдарованих учнів, суттю та особливостями організації роботи соціального педагога з обдарованими школярами та їхнім оточенням у різних соціальних інституціях. Розвиток у студентів: толерантного ставлення до поведінки обдарованих учнів; комунікативних навичок з метою організації ефективної взаємодії з обдарованими школярами та їхнім оточенням; вміння нестандартного вирішення проблемних ситуацій; фасилітаційної позиції під час організації соціального супроводу обдарованих учнів з метою профілактики їхньої дезадаптації і підтримки та розвитку їхніх здібностей у різних соціальних інституціях.

цівників, які сприяють укріпленню і зміцненню здоров'я учнів у різних соціокультурних середовищах, тому професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до збереження та зміцнення здоров'я учнів за допомогою опанування теорії та практики соціальної роботи з формування здорового способу життя є актуальним завданням професійної освіти.

На основі узагальнення ідей науковців (Ю. Бойчука [1], Т. Кіях [2], Ю. Мельника [7], С. Омельченко [8], Л. Толмачевої [9]) і власних концептуальних позицій нами розроблено та експериментально перевірено навчально-методичне забезпечення для професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів, одним із елементів якого є спецкурс «Соціальна робота з формування здорового способу життя» [5, с. 278]. Метою спецкурсу є опанування студентами теорії та історії формування здорового способу життя як важливих складників у роботі фахівців соціальної галузі, а також засвоєння технології здійснення їхньої професійної діяльності з формування здорового способу життя учнів у різних соціальних інституціях.

За допомогою впровадження програми вищезазначеного спецкурсу під час формувального етапу експерименту здійснювалося ознайомлення майбутніх фахівців соціальної галузі з досвідом роботи з формування здорового способу життя в Україні та за кордоном. Програма спецкурсу «Соціальна робота з формування здорового способу життя» складається з двох розділів: «Теоретичні основи соціальної роботи з формування здорового способу життя», «Досвід здійснення професійної діяльності фахівців соціальної галузі з формування здорового способу життя учнів».

Провідними завданнями пропонованого спецкурсу є: розкриття теоретичних основ здійснення професійної діяльності фахівців соціальної галузі з формування здорового способу життя; обґрунтування змісту й методів професійної діяльності з формування здорового способу життя дітей та молоді; засвоєння основних форм роботи фахівців соціальної галузі з формування здорового способу життя учнів у різних соціальних середовищах; опанування технологіями здійснення професійної діяльності фахівців

Таблиця 2

Динаміка формування готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до профілактики дезадаптації учнів (у %)

№ з/п	Рівні прояву	Початок експерименту		Закінчення експерименту	
		Е1	К1	Е1	К1
1	Професійно-спеціалізований	0.0	0.0	31.6	10.5
2	Професійно-кваліфікаційний	26.3	31.6	42.1	31.6
3	Первинний	39.5	57.9	26.3	57.9
4	Недостатній	34.2	10.5	0.0	0.0
Всього:		100	100	100	100

Таблиця 3

Статистична перевірка результатів експериментального дослідження з використанням критерію хі-квадрат Пірсона

№ з/п	Групи		Р-значення до експерименту	Статистична відмінність між групами	Р-значення після експерименту	Статистична відмінність між групами
	Е	К				
1	Е ₁	К ₁	6.271 < 7.378	відсутня	9.071 > 7.378	існує

соціальної галузі з формування здорового способу життя учнів.

Аналіз результатів впровадження розробленого навчально-методичного забезпечення під час формувального етапу експериментального дослідження засвідчив його ефективність: значно підвищилися показники професійної готовності майбутніх фахівців до здійснення профілактики дезадаптації учнів за мотиваційно-ціннісним, афективно-конативним, когнітивно-інструментальним та професійно-діяльним критеріями в експериментальних групах порівняно з контрольними; фахівці соціальних інституцій, на базі яких студенти експериментальних груп проходили практику відмічали високий рівень підготовленості студентів до здійснення профілактичної роботи з учнями в різних соціальних інституціях, а також використання студентами нетрадиційних та інтерактивних методів під час проведення соціально-профілактичних заходів, що значно підвищувало їх результативність.

Визначення особливостей профілактики дезадаптації учнів в умовах інклюзивної освіти та розробка специфічних засобів професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи у зазначеному напрямі відбувалося за допомогою партнерської взаємодії волонтерського загону майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників з фахівцями та вихованцями КЗОЗ «Обласний спеціалізований будинок дитини «Зелений гай», НВК «Фенікс» та КЗ «Спеціальний навчально-виховний комплекс I-II ступенів № 2» Харківської обласної

ради. У результаті співпраці з вищезазначеними соціальними інституціями майбутні соціальні педагоги ознайомилися зі змістом та набули практичних навичок взаємодії з дітьми з особливими потребами, а також апробували в умовах соціально-виховного процесу власні методичні розробки з профілактики дезадаптації учнів з особливими потребами, що створювалися студентами в межах наукових досліджень та під час навчального практикуму. Усі вищезазначені умови для підвищення ефективності мотиваційної та теоретичної підготовки було реалізовано під час навчання у групі Е₁.

На основі детального аналізу результатів діагностування респондентів контрольної та експериментальної груп під час контрольного етапу за різними критеріями та показниками дослідження було визначено значення їхнього особистісного та професійного потенціалів і встановлено рівні їхньої професійної готовності до здійснення профілактики дезадаптації учнів. Загальні результати по групах подано у таблиці 2.

Статистична обробка даних за допомогою критерію хі-квадрат Пірсона для перевірки однорідності розподілу між групами Е₁ та К₁ після проведення формувальної частини експерименту дала можливість визначити його результативність. Дані статистики наведено у таблиці 3.

Аналіз даних, який наведено у таблиці 3, дав можливість відкинути нульову гіпотезу, визначивши, що після проведення експерименту у зазначених вибірках існує статистична відмінність між показниками рівнів готовності майбутніх фахівців соціальної

галузі до профілактики дезадаптації учнів. Отже, після запровадження експериментальних умов під час професійної освіти майбутніх фахівців соціальної галузі значно зросли показники рівнів готовності студентів експериментальної групи порівняно з контрольною, що перевищили критичне значення, яке дозволяє говорити про їхню ідентичність, що підтверджує релевантність запропонованого науково-методичного забезпечення.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Отже, аналіз результатів проведеного експериментального дослідження з проблеми теоретичної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів дозволив зробити такі висновки: 1) важливим складником професійної підготовки є доповнення фахових курсів додатковою інформацією з питань профілактики дезадаптації учнів, а також розробка спецкурсів; 2) з метою підвищення когнітивної готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів слід під час опанування спецкурсів розкривати особливості професійної діяльності з профілактики дезадаптації учнів у різних соціальних інституціях; 3) використання критерію χ^2 -квдрат Пірсона під час статистичної обробки експериментальних даних у групах E1 та K1 дозволило довести результативність експериментальної роботи.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення рівня практичної готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики дезадаптації учнів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.
2. Кіях Т. Небезпечні пастки для дітей та молоді. Запоріжжя: ПП «Пенежко В.А.», 2010. 92 с.
3. Костина В.В., Головня В.А. Формирование морально-нравственных ценностей молодежи средствами народной педагогики. Духовно-нравственные ценности рабочей молодежи: Материалы II Международной научно-практической конференции (20–21 ноября 2012, г. Первоуральск): Первоуральск, 2012. С. 18–21.
4. Костина В.В. Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до використання етнопедагогічних засобів в анімаційній діяльності з дезадапованими дітьми та молоддю. Соціально-педагогічна діяльність у сфері дозвілля: проблеми і перспективи: матеріали наук.-практ. конф., присвяченої 25-й річниці підготовки соціальних педагогів та 20-річчю створення кафедри соціальної педагогіки в ХДАК (9 грудня 2016 року). Харків, 2016. С. 65–67.
5. Костина В.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів у різних соціальних інституціях. Монографія. ХОГОКЗ, Харків (2018).
6. Костина В.В. Теорія та практика використання етнопедагогічних засобів у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики дезадаптації учнів: Навч.-метод. посібник. Харків: ФОП Мезіна, 2018. 112 с.
7. Мельник Ю.Б. Концептуальні засади формування культури здоров'я особистості молодшого школяра: монографія. Харків: ХОГОКЗ, 2012. 244 с.
8. Омельченко С.О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: монографія. Луганськ: Альма-матер, 2007. 352 с.
9. Воздвиженский Сергей, Толмачева Елена, Уханова Наталья, Шарабашкина Светлана «Герои Калевалы» социально-педагогический проект работы с трудными подростками. Социальная педагогика: журнал для социальных работников и педагогов. 2006. № 3. С. 53–62.
10. Kostina V.V. Professional training of future specialists of social sphere for using the ethno-pedagogical means in working with maladjusted children and youth. VZDELÁVANIE A SPOLOČNOSŤ (I) medzinárodný nekonferenčný zborník Prešovská univerzita v Prešove Pedagogická fakulta/Renáta Bernátová, Tetyana Nestorenko (Eds.), Prešov, С. 172–182.